

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “จวน – เคลื่อนไปจากกุศล”

จวน อ่านตามภาษาบาลีว่า จะ - ะ - นะ แปลว่า เคลื่อนไป หรือ ตกไป ในที่นี้จะนำเสนอในความหมายว่า เคลื่อนไปจากกุศล หรือ ตกไปจากกุศล เป็นการแสดงถึงเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศลธรรม ซึ่งก็คือ การเกิดขึ้นเป็นไปของอกุศลจิตและเจตสิกธรรม ที่เกิดร่วมด้วย นั่นเอง ที่จิตเกิดขึ้นเป็นอกุศล ก็เพราะว่ามีอกุศลเจตสิกประการต่างๆ มี อหิริกะ (ความไม่ละอายต่อบาป) อนอตตปปะ (ความไม่เกรงกลัวต่อบาป) อุทธัจจะ (ความฟุ้งซ่าน ไม่สงบ) โมหะ (ความหลง ความไม่รู้) เป็นต้น เกิดพร้อมกันกับจิตในขณะนั้น จึงทำให้จิตเป็นอกุศล เมื่อมีอกุศลจิตเกิดขึ้นเป็นไปแล้ว ย่อมเป็นเหตุให้กระทำการในสิ่งที่ไม่สมควรมากมาย ในขณะที่อกุศลเกิดขึ้น ย่อมทำให้เป็นผู้เต็มไปด้วยอกุศล เป็นผู้เคลื่อนไปจากกุศล ตกไปจากกุศล และหนักสุดคือเคลื่อนไปจากพระพุทธศาสนา ไม่ตั้งมั่นในพระสัทธรรมซึ่งคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทำให้ถึงความเป็นผู้สงบจากกิเลส

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต จวนสูตร แสดงถึงอกุศลธรรม ๕ ประการที่ทำให้เป็นผู้เคลื่อนไปจากกุศล ตกไปจากกุศล เคลื่อนไปจากพระสัทธรรม ดังนี้

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเคลื่อน ไม่ตั้งมั่นในพระสัทธรรม ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือ ภิกษุผู้ไม่มีศรัทธา ย่อมเคลื่อน ไม่ตั้งมั่นในพระสัทธรรม ภิกษุผู้ไม่มีหิริ (ไม่มี ความละอายต่อบาป) ภิกษุผู้ไม่มีอตตปปะ (ไม่มีความเกรงกลัวต่อบาป) ภิกษุผู้เกียจคร้าน ภิกษุผู้มี ปัญญาทรมาน ย่อมเคลื่อน ไม่ตั้งมั่นในพระสัทธรรม ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเคลื่อน ไม่ตั้งมั่นในพระสัทธรรม”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา แต่ละคำเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล แก่ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษาเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับอย่างแท้จริง แม้แต่ในเรื่องของอกุศลทั้งหลาย พระองค์ก็ทรงแสดงไว้เป็นอันมากทีเดียว เพื่อให้พุทธบริษัทได้เห็นโทษเห็นภัยของอกุศลซึ่งเป็นสภาพธรรมฝ่ายที่ไม่ดีในชีวิตประจำวัน ถ้าไม่ทรงแสดงไว้ ก็ไม่เข้าใจและสามารถที่จะระลึกถึงอกุศลของตนเองเพื่อการขัดเกลาได้เลย ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงแสดงไว้มากอย่างนี้ แต่ผู้ที่มีกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตก็ไม่สามารถที่จะละอกุศลได้ ถ้าปัญญาไม่เจริญขึ้นจนสามารถที่จะรู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริงแล้วดับอกุศลได้เป็นขั้น ๆ ตามลำดับ ทุกพระสูตร ทุกส่วนของพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นประโยชน์แก่พุทธบริษัททั้งหมด ทั้งบรรพชิตทั้งคฤหัสถ์ผู้ที่เป็นอุบาสกอุบาสิกาด้วย เพราะธรรม เป็นธรรม ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมเท่านั้นจริงๆ

โดยธรรมชาติของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่นั้น อกุศलय่อมเกิดมากกว่ากุศล มีความหวั่นไหวไปด้วยอำนาจของอกุศลประการต่างๆ มากมาย มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น แม้แต่วันนี้วันเดียว อกุศลเป็นอัน

มากเกิดขึ้นกลุ่มมุ่มทำร้ายจิตใจอยู่เกือบจะตลอดเวลา ความจริงเป็นอย่างไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น ซึ่งทั้งหมด ก็คือ ธรรม สิ่งที่มีจริงที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัยไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น

เมื่อมีกิเลสที่ยังไม่ได้ดับ ส่วนใหญ่แล้ว หลังเห็น หลังได้ยิน หลังได้กลิ่น เป็นต้น จิตก็ย่อมหวนไหวไปในทางอกุศล มีความติดข้องพอใจบ้าง ไม่พอใจบ้าง เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย เมื่ออกุศลมีกำลังมากขึ้น สะสมมากขึ้น ก็ทำให้หวนไหวไปในการประพฤติดลวงออกมาทางกาย ทางวาจา ที่เป็นการกระทำ อกุศลกรรมประการต่างๆ เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจะเบียดเบียนตนเองโดยตรงแล้วยังเป็นไปเพื่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นอีกด้วย นี่คือ ความเป็นจริงของปุถุชนผู้มากไปด้วยกิเลส จะประมาท กิเลสไม่ได้เลยทีเดียว เพราะเป็นโทษจริงๆ ควรที่จะเห็นโทษของกิเลสตามความเป็นจริงด้วยความเข้าใจ ถูกเห็นถูกจากการที่ได้อาศัยพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

ในวันหนึ่งๆ อกุศลมีมากมาย เกิดขึ้นบ่อยและรวดเร็ว ตามการสะสมของแต่ละบุคคล เมื่อเทียบส่วนกันกับกุศลในแต่ละวันแล้ว เทียบส่วนกันไม่ได้เลย เพราะอกุศลเกิดมากกว่ากุศลอย่างเห็นได้ชัด เรื่องของอกุศลเป็นเรื่องที่ละเอียดมาก การสะสมทางฝ่ายอกุศลนั้น เกิดขึ้นเป็นไป ทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ ซึ่งค่อยๆ เพิ่มขึ้นและสะสมปรุงแต่งทำให้มีอกุศลจิตที่หลากหลายมาก ที่ทำให้เกิดการกระทำทางกาย ทางวาจา ที่แตกต่างกันออกไป

จะเห็นได้ว่าข้อความในพระไตรปิฎก และในอรรถกถาทั้งหลาย ก็จะมีมากไปด้วยบท พญฺญชนะ ประมาณมิได้ ที่แสดงในเรื่องของอกุศลและกุศลโดยละเอียด โดยนัยต่างๆ เพื่อที่จะให้ผู้ศึกษาได้เห็นโทษของอกุศล เพื่อที่จะได้ละอกุศล และเพื่อที่จะได้เห็นประโยชน์ของกุศล เพื่อที่จะได้เจริญกุศลทุกประการ

ในชีวิตประจำวัน จะเป็นผู้ประมาทไม่ได้เลย ขณะใดก็ตามที่เป็นโอกาสที่กุศลจิตจะเกิด ถ้าถึงโอกาสนั้น พลาดโอกาสนั้น โอกาสของกุศลก็หมดไป แต่ละหนึ่งขณะๆ เมื่อเพิ่มมากขึ้นๆ ก็ยิ่งมาก เมื่อพลาดโอกาสของกุศลมากขึ้นๆ ก็เป็นการเพิ่มอกุศลให้มากขึ้น เพราะถ้ากุศลไม่เกิด เป็นเป็นโอกาสที่อกุศลจะเกิดขึ้น เป็นเหตุให้เป็นผู้เต็มไปด้วยอกุศล หนักไปด้วยอกุศล เคลื่อนไปหรือตกไปจากกุศล และหนักสุดคือไม่มีปัญญา เป็นผู้เห็นผิดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง เผยแพร่ความเห็นผิด ซึ่งทำลายทั้งตนเอง ทำลายทั้งผู้อื่น และทำลายสิ่งที่ประเสริฐที่สุดคือคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย ซึ่งเป็นโทษโดยส่วนเดียวเท่านั้น เพราะฉะนั้น ก็ควรอย่างยิ่งที่จะได้เห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ซึ่งจะจากโลกนี้ไปเมื่อไหร่ก็ไม่มีใครสามารถที่จะรู้ได้ ด้วยการฟังพระธรรมให้เข้าใจเกิดปัญญาเป็นของตนเอง เพื่อรู้จักตัวเองตามความเป็นจริง เพื่อที่จะได้เป็นผู้ที่มั่นคงในกุศลขัดเกลาละคลายอกุศลที่มีมากเป็นอย่างยิ่ง ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ค่อยๆ สะสมปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูกไปตามลำดับ เพราะปัญญา ความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นสภาพธรรมที่จะอุปการะเกื้อกูลนำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศลที่ดังามทั้งหมดไม่ตกไปในฝักฝ่ายที่เป็นอกุศล ซึ่งจะทำให้ค่อยๆ ขัดเกลาลอกุศลไปที่ละเล็ก ที่ละน้อย จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแล้วที่ได้เกิดมา มีโอกาสได้ฟังพระธรรมและสะสมความดีเป็นที่พึงต่อไป เพราะความชั่วหรืออกุศลทั้งหลายเป็นที่พึงไม่ได้เลยแม้แต่น้อย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]